

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન(ડાયરેક્શન) નંબર ૧૩૩૭/૨૦૦૫

મંજૂરી અને સહી માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી. એન. કારિયા

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે?	હા.
૨	ચુકાદો પત્રકારને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા ઇચ્છે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના.

અશોકભાઈ બાલુમલ દસાની અને ૧ અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર અને ૪ પ્રતિવાદીઓ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર નં. ૧ થી ૨ તરફેથી વકીલ શ્રી આર. એન. ઘોષા

અરજદાર નં. ૧ થી ૨ તરફેથી વકીલ શ્રી રાજેશ કે. શાહ

પ્રતિવાદી નં. ૪ માટે ડી.એસ. દ્વારા નોટિસ બજાવાઈ

પ્રતિવાદી નં. ૫ માટે વધારાના જાહેર વકીલ શ્રી કે. એલ. પંડ્યા

પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૪ માટે રૂલ બજાવાયો

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમુર્તિશ્રી બી. એન. કારિયા

૨ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૮

સી.એ.વી જજમેન્ટ

ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪, ૧૯, ૨૧ અને ૨૨૬ હેઠળ આ રિટ અરજી દાખલ કરીને, અરજદાર નંબર ૧, જે કસ્ટોડિયલ ગુનાની કથિત પીડિતનો ભાઈ છે અને અરજદાર નંબર ૨, જે પીડિતની માતા છે, તેણે અન્ય બાબતોની સાથે સાથે, [એ] મંડેમસનો રિટ અને/અથવા મંડેમસ સ્વરૂપનો રિટ જારી કરીને

સામાવાળા સત્તાધિકારીઓને તપાસ સંબંધિત કાગળો સ્વતંત્ર તપાસ એજન્સી જેમ કે સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન (સી.બી.આઈ.)ને સોંપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે; [બી] દોષિત પોલીસ કોન્ટેબલ્સ, જેમ કે પીર મોહમ્મદ ફતેહ મોહમ્મદ , મહેન્દ્રસિંહ હમીરસિંહ, વિજયસિંહ શંકરસિંહ કિશન નસલાભાઈ, પી. આઈ.-એ. સી. પટેલ અને પીએસઓ જે. આર. વાઘેલા સામે કાર્યવાહી કરવા માટે ; [સી] તા. ૨ જુલાઈ ૨૦૦૫ અને ૩ જુલાઈ ૨૦૦૫ના બનાવ અંગે, જ્યારે ઘનશ્યામનું મૃત્યુ કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશનની કસ્ટડી દરમિયાન થયું હતું, તે સંદર્ભે તૈયાર કરાયેલા પોલીસ કાગળો/અહેવાલ રજૂ કરવા માટે સામાવાળા રાજ્યને દિશા આપવા;[ડી] અરજદારોને રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦/= વળતર આપવા; [ઈ] ઉક્ત બનાવના સમયે ફરજ પર રહેલા દોષિત અધિકારીઓ વિરુદ્ધ ફરિયાદ નોંધાવવા માટે રાજ્ય સત્તાધિકારીઓને દિશા આપવા; અને [એફ] વડોદરા સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ચલાવવામાં આવેલ તપાસ, તપાસ કેસ નં. ૧૦/૨૦૦૫, ને રદ કરીને બાજુ પર રાખવા.

આ બાબતમાં ઊંડાણપૂર્વક તપાસ કરતા પહેલા, મુદ્દાઓના ચુકાદાના હેતુ માટે સંબંધિત સંક્ષિપ્ત તથ્યો આ રીતે વાંચે છે:

૨જી જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ બપોરે લગભગ ૩:૦૦-૩:૩૦ વાગ્યે, જ્યારે અરજદાર નંબર ૧નો નાનો ભાઈ મીરા સોસાયટી, છેડે, હર્ષી રોડ, વડોદરા ખાતે બેઠો હતો, ત્યારે નોર્થ ઝોન પોલીસ સ્ટેશનના કર્મચારીઓ આવી તેના નાનાં

ભાઈને અટકાવી લઈ ગયા. અરજદાર નં. ૧ને આ હકીકત એ જ દિવસે સાંજે લગભગ ૭-૦૦ વાગ્યે જાણવા મળતાં, તેણે પોતાના નાનાં ભાઈ અંગે પૂછપરછ કરવા ડી.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશનનો સંપર્ક કર્યો. પરંતુ, તેને જણાવવામાં આવ્યું કે છેલ્લા બે દિવસથી કોઈ ધરપકડ કરવામાં આવી નથી અને તેથી તેને ૧૦૦ નંબર ડાયલ કરીને ફોન કરવા કહેવામાં આવ્યું. પરિણામે, અરજદાર નં. ૧એ તે નંબર પર ફોન કરતાં, સામેથી જણાવાયું કે ઘનશ્યામ નામના કોઈ વ્યક્તિની ધરપકડ અંગે કોઈ માહિતી ઉપલબ્ધ નથી અને વધુ માહિતી માટે નોર્થ ઝોન કંટ્રોલ રૂમમાં પૂછપરછ કરવા સૂચના આપવામાં આવી. અરજદાર નં. ૧એ દર્શાવેલ સ્થળે પૂછપરછ કરી, છતાં તેના ભાઈ ઘનશ્યામની ધરપકડ અંગે કોઈ માહિતી મળી નથી. પોતાના ભાઈને શોધવા માટેના પ્રયાસો દરમિયાન અંતે અરજદાર નં. ૧ રાત્રે લગભગ ૯-૪૫ વાગ્યે કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશન પહોંચ્યો, જ્યાંથી પણ તેને તેના ભાઈની ધરપકડ અંગે કોઈ માહિતી મળી નહોતી.

પરંતુ, તેના માટે આશ્ચર્ય અને આઘાતની બાબત એ હતી કે બીજા દિવસે સવારે લગભગ ૭-૩૦ વાગ્યે કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશનમાંથી આવેલા હોવાનું જણાવી પોલીસ કર્મચારીઓએ અરજદારોને જાણ કરી કે ઘનશ્યામનું અવસાન થયું છે અને તેમને તાત્કાલિક પોલીસ સ્ટેશન પર આવવા જણાવ્યું. ત્યારબાદ અરજદારો પોલીસ સ્ટેશન પર પહોંચ્યા, જ્યાં તેમણે ઘનશ્યામને મૃત હાલતમાં જોયો. તે જમીન પર નિર્વસ્ત્ર હાલતમાં પડેલો હતો. કાર્યપાલક દંડાધિકારી, એક મહિલા તથા અન્ય પોલીસ સ્ટાફ પંચનામું તૈયાર કરી રહ્યા હતા. અરજદાર નં.

૧ને કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશનના ઇનચાર્જ પોલીસ અધિકારી એ.સી. પટેલ દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું કે તેના ભાઈએ ફાંસી લગાવી આત્મહત્યા કરી છે. અરજદાર નં. ૧એ મૃતદેહના વિવિધ ભાગો પર લાકડી જેવા ઘા દેખાતા નિશાનો નિહાળ્યા અને તેમાંથી લોહી હજુ પણ નીકળતું હોવાનું ધ્યાનમાં આવ્યું. પોતાના નાનાં ભાઈનું મૃત્યુ પોલીસ કર્મચારીઓના હાથે થયું હોવાનો સંદેહ થતાં, અરજદાર નં. ૧એ તા. ૪ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ પ્રતિવાદી નં. ૨ સમક્ષ લેખિત ફરિયાદ નોંધાવી.

સંબંધિત પક્ષો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાજેશ શાહે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે આ કેસ ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિ ઘનશ્યામની સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ કર્મચારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ ફૂર હત્યાનો છે, અને તેથી, તેથી અરજદાર નં. ૧ દ્વારા લેખિત ફરિયાદ નોંધાવી આ બાબત ઉઠાવવામાં આવી છે. અરજદારોના વકીલે રજૂઆત કરી કે રાજ્ય સત્તાધિકારીઓ ન્યાય આપવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ રહ્યા છે. મૃતક ઘનશ્યામની ધરપકડ સમયે પોલીસ કર્મચારીઓએ તેના પરિવારજનો અથવા મિત્રોને કોઈ માહિતી આપી નહોતી અને આ રીતે ધરપકડ/હિરાસત અંગે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા વિવિધ ચુકાદાઓમાં આપેલ માર્ગદર્શિકા અને સૂચનાઓનો ભંગ કર્યો છે.

અરજદારોના વકીલના કહેવા મુજબ, જો ઘનશ્યામની ધરપકડ અંગેની માહિતી તેના પરિવારજનોને મળી હોત, તો આ પ્રકારની ફૂર ઘટના ટાળી શકાય હોત.

અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આ અદાલત દ્વારા ૨૩મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૬ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશ અનુસાર, વડોદરાના સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટે આ મામલાની તપાસ શરૂ કરી હતી અને ૧૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૬ના રોજ તેનો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો અને મૃતક ઘનશ્યામની કસ્ટોડિયલ મૃત્યુ નક્કી કરવાના હેતુસર આ અહેવાલ જરૂરી છે. સહ-આરોપી મલય અતુલ પટેલે અરજદાર નંબર ૧ના સમર્થનમાં નિવેદન આપ્યું છે, જ્યારે રાકેશ નારણભાઈ પટેલ અને મહેન્દ્ર ચિરનજીવિલાલ પટેલનાં નિવેદનોએ પણ અરજદારોના નિવેદનને સમર્થન આપ્યું છે. અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું હતું કે જે ગુનામાં મૃતક ઘનશ્યામભાઈને ધરપકડ કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે તે ગંભીર સ્વરૂપનો નહોતો, કારણ કે તે બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૨૨(સી) હેઠળનો, જામીનપાત્ર ગુનો છે.

અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટનું ધ્યાન પોલીસ કર્મચારીઓની મૂળભૂત ખામી તરફ દોર્યું હતું, જેમણે મૃતકની ધરપકડ કરી હતી અને જ્યારે મૃતક-ઘનશ્યામની ધરપકડ કરવામાં આવી ત્યારે ફરજ પરના અધિકારીઓના નામ આપ્યા હતા. છેલ્લે, અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાજેશ શાહે

એ.આઈ.આર. ૧૯૯૦ એસ.સી. ૫૧૩ માં અહેવાલિત સુશ્રી નલિની ભાનુત અને અન્યો વિરુદ્ધ પોલીસ કમિશનર, દિલ્હી અને અન્યો દ્વારા સહેલી વિમેન્સ રિસોર્સિસ સેન્ટ્રલના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો; શ્રીમતી નીલાબતી બેહથા ઉર્ફે લલિતા બેહથા [સુપ્રીમ કોર્ટની કાનૂની સહાય સમિતિ વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્ય અને અન્યો દ્વારા, જે. ટી. ૧૯૯૩ [૨] એસ.સી. ૫૦૩ માં અહેવાલ આપ્યો હતો અને ડી. કે. બાસુ વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્યના કિસ્સામાં, ૧૯૯૭ માં અહેવાલ આપ્યો હતો [૨] જી.એલ.આર. ૧૬૩૧, આ અરજીને મંજૂરી આપવા માટે .

તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદી-રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એ. પી. પી. શ્રી કે. એલ. પંડ્યાએ અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓનો પ્રતિઉત્તર આપતાં રજૂઆત કરી કે તા. ૨ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ વડોદરા શહેર પોલીસના નોર્થ સ્કવાડના કર્મચારીઓ પેટ્રોલિંગ ફરજ પર હતા ત્યારે તેમણે ઘનશ્યામ નામના એક વ્યક્તિને શંકાસ્પદ વર્તન કરતા જોયો હતો. તેથી હેડ કોન્સ્ટેબલ પીરમોહમ્મદ ફતેમોહમ્મદ દ્વારા તેના વિરુદ્ધ બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૨૨(ક) હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવી અને તેની ફરિયાદના આધારે ધરપકડ મેમો તૈયાર કરીને તેની ધરપકડ કરવામાં આવી. ત્યારબાદ તે મેમો કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશનને મોકલવામાં આવ્યો અને તેના આધારે બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૨૨(ક) હેઠળ સી.આર. નં. ૧૧-૧૨૨/૨૦૦૫ તરીકે ફરિયાદ નોંધાઈ, જેના અનુસંધાને આરોપી ઘનશ્યામ બાલુમલ દસાણી ને લોક-

અપમાં રાખવામાં આવ્યો.વિદ્વાન એપીપીએ રજૂઆત કરી હતી કે કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશનના લોક-અપમાં મૃતક ઘનશ્યામ સાથે અન્ય ત્રણ આરોપીઓ પણ હાજર હતા. તેમ છતાં, સંબંધિત દિવસે મૃતક ખૂબ ભયભીત હતો, કારણ કે તેને અન્ય ગંભીર ગુનામાં ધરપકડ થવાની ભીતિ હતી. આ ભયના કારણે, કે તેને આજીવન કેદ થશે, તેણે આત્મહત્યા કરી હતી.

વિદ્વાન એપીપીએ આ કોર્ટનું ધ્યાન કલમ ૧૭૪ સીઆરપીસી હેઠળ અનુસરવામાં આવતી પ્રક્રિયા તરફ દોર્યું હતું. વિદ્વાન એપીપીએ કોર્ટને જાણ કરી હતી કે આ ઘટનાની તપાસ પીએસઆઈ શ્રી જેઆર વાઘેલા દ્વારા ફોરેન્સિક સાયન્સના અધિકારી અને એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટની યોગ્ય સહાયથી હાથ ધરવામાં આવી હતી. તેમણે અદાલતને જાણ કરી હતી કે આ મામલે પેટા-વિભાગીય મેજિસ્ટ્રેટ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને કાર્યવાહી દરમિયાન, મૃતકના સંબંધીઓના જેમાં અરજદારનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમજ પોલીસ કર્મચારીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા અને અંતે અહેવાલ અદાલતમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો, જેમાં મૃતક ઘનશ્યામનું મૃત્યુ શ્વાસરોધ(એસ્પિક્સિયા) ને કારણે થયું હોવાનું નિષ્કર્ષ આપવામાં આવ્યું હતું. વિદ્વાન એપીપીએ અહેવાલ વાંચીને નિર્દેશ કર્યો હતો કે શરીર પર ગળાના ભાગ સિવાય અન્ય કોઈ ઇજાના નિશાન નહોતા અને ગળાની ઇજા ફાંસી લગાવવાના કારણે થઈ હતી. તેમણે મગનભાઈ તીર્થદાસ ખત્રી, કિશન તીર્થદાસ, અરજદાર નં. ૧ અશોકભાઈ, એક

ફેરિયો, મલય અટુલભાઈ અને રાકેશભાઈ (જે પ્રોહિબિશન કેસમાં લોક-અપમાં હતા) તેમજ પોલીસ કર્મચારીઓ પીરમોહમ્મદ ફતેહમોહમ્મદ, કનકિંસહ, મહેન્દ્રસિંહ હિમતસિંહ, વિજયસિંહ શંકરસિંહ અને કિશનભાઈ નિશાનભાઈના નિવેદનો પણ વાંચી સંભળાવ્યા.

અંતે, પ્રતિવાદી રાજ્ય તરફથી હાજર વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી પંડ્યાએ રજૂઆત કરી કે એસ.ડી.એમ. દ્વારા અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે અને તમામ પુરાવાઓ પર ચર્ચા કરીને તેમાં નિષ્કર્ષ આપવામાં આવ્યા છે. વિદ્વાન તપાસ અધિકારીએ પણ નોંધ્યું છે કે એફ.એસ.એલ. અહેવાલ મલય તથા અન્ય આરોપીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી આવૃત્તિને સમર્થન આપે છે. વધુમાં, પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર ડૉક્ટરે પણ શ્વાસરોધ (એસ્થિપ્સિયા)ની બાબતને સમર્થન આપ્યું છે. તેમજ, પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલમાં ગળાના દોરાના નિશાન સિવાય મૃતકના શરીર પર અન્ય કોઈ ઈજાનો ઉલ્લેખ જોવા મળતો નથી.

તેમની દલીલો પૂર્ણ કરતાં વિદ્વાન એ.પી.પી.એ રજૂઆત કરી કે અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓને જરૂરી આધાર મળતો નથી અને પોલીસ કર્મચારીઓ વિરુદ્ધ માત્ર ખાલી આક્ષેપો જ કરવામાં આવ્યા છે; તેથી આ રિટ અરજીમાં કોઈ જ સાર્થકતા ન હોવાથી તે નામંજૂર કરવાની હકદાર છે.

સંબંધિત પક્ષો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધા પછી, શરૂઆતમાં, એવું લાગે છે કે ૨૭ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ સવારે ૧૨:૦૫ વાગ્યે, ઇન્દ્રપુરી સોસાયટી નજીક, ઓ. પી. સુભાષ પાર્ક, હેડ કોન્સ્ટેબલ પીરમોહમ્મદ ફતેહ મોહમ્મદે નોંધ્યું કે ઘનશ્યામ બાલુમલ દાસાની નામની એક વ્યક્તિ શંકાસ્પદ રીતે વર્તે છે અને રહેણાંક સોસાયટીના બંગલાની પાછળ પોલીસ કર્મચારીઓથી છુપાવવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે અને જ્યારે પૂછવામાં આવ્યું ત્યારે તેણે તેના વર્તન અને હાજરી અંગે કોઈ સંતોષકારક સમજૂતી આપી ન હતી અને તેથી, હેડ કોન્સ્ટેબલ પીરમોહમ્મદ ફતેહમોહમ્મદે [બકલ નંબર ૧૮૧૩] એ એએસઆઈ-કનકસિંહ સોલંકી સમક્ષ ઘનશ્યામભાઈ સામે બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૨૨ [સી] હેઠળ ફરિયાદ નોંધાવી હતી.તદનુસાર, ઉપરોક્ત ફરિયાદના સંદર્ભમાં તેની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ધરપકડ મેમો દાખલ કર્યા પછી, વડોદરા ખાતેના ન્યૂ વી. આઈ. પી. રોડના ભરવડ વાસના રવેલિયા મહાદેવમાં રહેતા આ ઘનશ્યામભાઈના મિત્ર ગજેન્દ્ર પુનમ્ભાઈ ચૌહાણને ધરપકડ વિશે જાણ કરવામાં આવી હતી.આ ગજેન્દ્ર પુનમ્ભાઈ ચૌહાણને ધરપકડ કરાયેલા ઘનશ્યામની ઈચ્છા મુજબ જાણ કરવામાં આવી હતી અને તેમણે આ મેમોની નકલ પર પોતાની સહી કરી હતી.

રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રી પરથી એવું લાગે છે કે ત્યારબાદ, બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૨૨ [સી] હેઠળ ફરિયાદ નોંધાવવા સંબંધિત જરૂરી દસ્તાવેજો કરેલી બાગ પોલીસ સ્ટેશનમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં પીએસઓ-જેસિંગભાઈ છીતાભાઈએ ૩૭ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ ૦૦:૪૫ વાગ્યે બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૨૨ [સી] હેઠળ સી.આર. નંબર II-૧૨૨/૨૦૦૫ તરીકે ફરિયાદ નોંધી હતી અને તેને કરેલી બાગ પોલીસ સ્ટેશનના સહાયક પોલીસ કોન્સ્ટેબલ મુકેશ ઠાકુરલાલની મદદથી પોલીસ લોકઅપમાં મૂકી દીધો હતો.

રેકૉર્ડ પર રજૂ થયેલ સામગ્રી પરથી એવું પણ જણાય છે કે ઘનશ્યામભાઈ સાથે કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ લોક-અપમાં અન્ય ત્રણ આરોપીઓ પણ હાજર હતા, જેમ કે - [૧] મલય અટુલભાઈ પટેલ [જેને પ્રોહિબિશન અધિનિયમની કલમ ૬૬બી, ૬૫ઈ અને ૮૧ હેઠળ સી.આર. નં. III-૩૩૯/૨૦૦૫ મુજબ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી]; [૨] રાકેશ નારાયણ પટેલ [જેને ઉપરોક્ત ગુનામાં તા. ૨ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ સાંજે ૫-૧૦ વાગ્યે ધરપકડ કરવામાં આવી હતી]; અને [૩] મહેન્દ્ર ચિરંજીવીલાલ શર્મા [જેને તા. ૨ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ સાંજે ૭-૨૦ વાગ્યે પ્રોહિબિશન અધિનિયમની કલમ ૬૬બી અને ૬૫ઈ હેઠળ સી.આર. નં. III-૩૪૦/૨૦૦૫ મુજબ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી]. મૃતક-ધરપકડ કરાયેલ ઘનશ્યામભાઈને તા. ૩ જુલાઈ

૨૦૦૫ના રોજ ૦૦-૫૦ કલાકે કરેલીબાગ પોલીસ સ્ટેશનના લોક-અપ રૂમમાં રાખવામાં આવ્યા હતા અને તે અંગે એ.એસ.ઓ. દ્વારા વડોદરા પોલીસ કંટ્રોલ રૂમને જાણ કરવામાં આવી હતી. આ રીતે, મૃતક ઘનશ્યામભાઈને ઉપરોક્ત ત્રણ આરોપીઓ સાથે જ લોક-અપ રૂમમાં રાખવામાં આવ્યા હતા.

પ્રતિવાદીઓના કહેવા મુજબ, ચારેય આરોપી વ્યક્તિઓ એકબીજા સાથે વાત કરી રહ્યા હતા, જોકે, આરોપી ઘનશ્યામભાઈ અત્યંત ડરી ગયેલા જોવા મળ્યા હતા અને સહ-કેદીઓ દ્વારા પૂછવામાં આવતા, તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેઓ અન્ય ગંભીર ગુનામાં વોન્ટેડ હતા અને હવેથી તેઓ તેમના સમગ્ર જીવનમાં જેલમાંથી બહાર આવવાની સ્થિતિમાં નહીં હોય, કારણ કે તેમણે તેમનું બાકીનું જીવન જેલમાં વિતાવવું પડશે.તેણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તે લૂંટફાટના કેસમાં વોન્ટેડ હતો અને હવે જ્યારે તેની ધરપકડ કરવામાં આવશે, ત્યારે તે જેલમાંથી બહાર નીકળવાની સ્થિતિમાં નહીં હોય.

એવું લાગે છે કે તે પછી, ચારેય ધરપકડ કરાયેલા વ્યક્તિઓ સુઈ ગયા હતા, પરંતુ લગભગ સવારે ૪-૦૦ વાગ્યે ધરપકડ કરાયેલ મલય અટુલભાઈ પટેલ કુદરતી હાકલ માટે ઊઠ્યો ત્યારે તેણે જોયું કે ઘનશ્યામભાઈએ લોક-અપના લોખંડના દરવાજા પર ફાંસી લગાવી લીધી હતી.તેણે સહ-કેદી રાકેશ નારાયણ પટેલને જગાડ્યો અનેએલાર્મ આપ્યો, જેના પગલે પી.એસ.ઓ. હેડ

કોન્સ્ટેબલ જેસિંગભાઈ તથા પોલીસ કોન્સ્ટેબલ મુકેશ ઠાકોરલાલ તરત જ લોક-અપ રૂમ તરફ દોડી આવ્યા. તેમણે જોયું કે ધરપકડ કરાયેલ ઘનશ્યામે લોક-અપમાં ઊંઘવા માટે આપવામાં આવેલી ગાદીનો ઉપયોગ કરીને, ગાદીને ઊભી દિશામાં ફાડી બનાવેલી લાંબી પટ્ટી વડે લોખંડના દરવાજા પર ફાંસી લગાવી હતી. મલય અટુલભાઈ પટેલનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું અને દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૭૪ હેઠળ એ.ડી. નં. ૨૦/૨૦૦૫ નોંધવામાં આવ્યું.

ત્યારબાદ, રેકૉર્ડ પરથી એવું લાગે છે કે પી.એસ.આઈ-જે.આર. વાઘેલા દ્વારા તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, જે કરેલિબાગ પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરજ પર હતા.પરિણામે, ધરપકડ કરાયેલા ઘનશ્યામ બાલુમલ દાસાનીના કસ્ટોડિયલ મૃત્યુના સંદર્ભમાં ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં અધિકારીઓ સાથે વરિષ્ઠ અધિકારીઓને જાણ કરવામાં આવી હતી.કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટ અને મામલાતદાર, વડોદરાને પણ જાણ કરવામાં આવી હતી અને તેમની હાજરીમાં પંચનામાની તપાસ કરવામાં આવી હતી.

તે પણ રેકૉર્ડ પર આવે છે કે મૃતક ધરપકડ કરાયેલા વ્યક્તિના પરિવારના સભ્યોને પણ જાણ કરવામાં આવી હતી અને એફએસએલ અધિકારીઓની સૂચના મુજબ, મુદ્દામલ એકત્રિત/જપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું અને ફોરેન્સિક વિશ્લેષણ માટે મોકલવામાં આવ્યું હતું.તે રેકૉર્ડમાંથી એ પણ દર્શાવે છે કે જરૂરી

વીડિયોગ્રાફી પણ કરવામાં આવી હતી અને શબપરીક્ષણ પણ કરવામાં આવ્યું હતું.

રેકૉર્ડ પરથી આગળ એવું જણાય છે કે સહાયક પોલીસ કમિશનર, "સી" ડિવિઝને પણ આ મામલાની તપાસ કરી હતી અને આમ મૃતક-ઘનશ્યામભાઈ સાથે લોકઅપ રૂમમાં હાજર ત્રણ ધરપકડ કરાયેલા લોકોના નિવેદનો નોંધ્યા હતા. રેકૉર્ડ પરથી એવું લાગે છે કે ઉપરોક્ત પોલીસ અધિકારીએ વડોદરા સિટી, નોર્થ ઝોન સ્કવોડના તમામ પાંચ અધિકારીઓના નિવેદનો પણ નોંધ્યા હતા, જેઓ રાત્રે પેટ્રોલિંગ કરી રહ્યા હતા, જ્યારે મૃતકને તેની શંકાસ્પદ હિલચાલ પર તેમના દ્વારા અટકાવવામાં આવ્યો હતો.

રેકૉર્ડ પરથી એવું પણ જણાય છે કે મૃતકના સંબંધીઓ જેમ કે, [i] અશોકભાઈ બાલુમલ દાસાની [મૃતકના ભાઈ]; [ii] પુષ્પાબેન, બાલુભાઈ હંસરાજમલ દાસાનીની પત્ની [મૃતકની માતા]; [iii] બાલુભાઈ હંસરાજમલ દાસાનીની પુત્રી સોનીબેન [મૃતકની બહેન]; [iv] બાલુભાઈ હંસરાજમલ દાસાનીની પુત્રી માયાબેન અને [v] શ્યામ કિશનચંદ દુલાની [મૃતકના સાળા] નું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું.

રેકૉર્ડ પરથી એવું પણ જણાય છે કે કારેલી બાગ પોલીસ સ્ટેશનના સમગ્ર સ્ટાફ અને ગજેન્દ્ર પુનમભાઈ ચૌહાણના વધુ નિવેદનો પણ નોંધવામાં આવ્યા છે, જેમને મૃતકની ધરપકડ વિશે સૌપ્રથમ જાણ કરવામાં આવી હતી.આ મામલાની તપાસ પૂર્ણ કર્યા પછી, કંઈપણ વાંધાજનક મળ્યું ન હતું અને સહાયક પોલીસ કમિશનર દ્વારા અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો હતો કે તે આત્મહત્યાનો કેસ હતો, જે હેઠળ ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિનું મૃત્યુ શ્વાસ રૂંધાઈ જવાને કારણે થયું હતું.

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ હેઠળ દરેક કસ્ટોડિયલ મૃત્યુમાં, કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટને જાણ કરવી જરૂરી છે અને તે મુજબ હાથ પરના કેસમાં, એવું લાગે છે કે જરૂરી પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમની હાજરીમાં પંચનામાની તપાસ કરવામાં આવી હતી જે દર્શાવે છે કે મૃતક-ઘનશ્યામના શરીર પર કોઈ ઈજાના નિશાન નહોતા.ઉપરોક્ત પંચનામામાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે મૃતકની ગરદન પર ચામડી દબાવેલી જોવા મળી હતી અને ચામડીનો રંગ કાળો દેખાતો હતો.એટલે કે, ઘૂંટણની નીચેની ત્વચા પર થોડું ઘર્ષણ હતું અને ત્યાં લોહીના થોડા ડાઘા જોવા મળ્યા હતા.જ્યારે પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે મૃતકના ભાઈ અશોકભાઈ લાલચંદ દસાની હાજર હતા.મૃતક ઘનશ્યામના મૃતદેહની ઓળખ તેના ભાઈ દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા બે સાક્ષીઓની હાજરીમાં પંચનામાની તપાસ કરવામાં આવી હતી.

રેકૉર્ડ પરથી એવું પણ જણાય છે કે ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી સત્તાવાળાઓએ તે સ્થળની પણ મુલાકાત લીધી હતી જ્યાં મૃતકએ આત્મહત્યા કરી હતી અને તેમના નિર્દેશો અનુસાર સ્થળનો પંચનામા દોરવામાં આવ્યો હતો અને વૈજ્ઞાનિક વિશ્લેષણ માટે ગાદલું, રેઈન કોટ અને પટ્ટો જપ્ત/એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા.રેકૉર્ડ પરથી એવું પણ જણાય છે કે પેનલના ડૉક્ટર દ્વારા મૃતકનું પોસ્ટમોર્ટમ કરવામાં આવ્યું હતું અને અહેવાલ પ્રાપ્ત થયા પછી, ફાંસીને કારણે "શ્વાસ રૂંધાઈ જવાને કારણે મૃત્યુ" હોવાનું કારણ જાણવા મળ્યું હતું.

મૃતક-ઘનશ્યામભાઈ સાથે કરેલી બાગ પોલીસ સ્ટેશનમાં લોકઅપમાં રહેલા સહ-કેદીઓના નિવેદનનું વિશ્લેષણ કરતા, મલય અતુલભાઈ પટેલનાં નિવેદન પરથી એવું લાગે છે, જેમની સામે ૨૭ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ રાકેશ નારાયણભાઈ પટેલ અને મહેન્દ્ર સી. શર્મા પહેલેથી જ એક જ લોકઅપમાં હતા અને જ્યારે મૃતકને સવારે ૧ વાગ્યે લોકઅપમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો ત્યારે જાસૂસો દ્વારા પ્રતિબંધ કાયદાની કલમ ૬૬-બી, ૬૫-ઈ, ૮૧ હેઠળ દંડનીય ગુના માટે કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો.મલય અતુલભાઈ પટેલનાં નિવેદન અનુસાર, જ્યારે તેમને લોકઅપમાં લાવવામાં આવ્યા ત્યારે મૃતક અત્યંત ડરી ગયેલો દેખાતો હતો અને લોકઅપમાં બેસીને રડી રહ્યો હતો.જ્યારે પૂછવામાં આવ્યું ત્યારે તેણે રાકેશ નારાયણ પટેલ અને મલય અતુલભાઈ પટેલને જાણ કરી

હતી કે છેલ્લા બે-ત્રણ વર્ષથી પોલીસ લૂંટફાટના ગુનામાં તેની શોધ કરી રહી છે અને હવે તેની ધરપકડ કરવામાં આવી હોવાથી તેણે આખું જીવન જેલમાં વિતાવવું પડશે અને કદાચ જેલમાંથી બહાર ન આવી શકે.મૃતક સાથે લોકઅપ રૂમમાં રહેલા અન્ય ત્રણેય આરોપીઓએ જણાવ્યું છે કે કદાચ આ આશંકાને કારણે જ મૃતકએ આત્મહત્યા કરી હતી.

અરજદાર નંબર ૧ અશોકભાઈનું નિવેદન પણ નોંધવામાં આવ્યું હતું, જે મૃતકનો ભાઈ છે.તેમણે જણાવ્યું છે કે શ્યામભાઈ નામના ફળ વિક્રેતાએ તેમને જાણ કરી હતી કે બે પોલીસકર્મીઓ મૃતકને સુભાષ પાર્કના ખૂણેથી/નજીક ઓટો-રિક્ષામાં લઈ ગયા છે.તેમના નિવેદનને સુસંગત બનાવવા માટે, શ્યામભાઈ નામના ઉક્ત ફળ વિક્રેતાનું નિવેદન પણ લેવામાં આવ્યું હોવાનું જણાય છે જેમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે ૨૭ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ ભારે વરસાદ અને પૂરને કારણે તેઓ તેમની ફળની દુકાન પર ગયા ન હતા અને તેઓ આખો દિવસ તેમના ઘરે હતા.શ્યામભાઈ નામના આ કહેવાતા સાક્ષીએ મૃતકના ભાઈને પોલીસ કર્મચારીઓના હાથે તેના ભાઈની અટકાયત વિશે જાણ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે.તેઓ વધુમાં જણાવે છે કે તેમને બીજા દિવસે અખબાર દ્વારા મૃતકના મૃત્યુ વિશે જાણ થઈ હતી.આમ, ફરિયાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા આરોપોને ફળ વિક્રેતા શ્યામભાઈના નિવેદનો દ્વારા સમર્થન મળતું નથી.

એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા પંચનામામાં મૃતકના શરીર પર કોઈ ઈજાના નિશાનનો ઉલ્લેખ નથી. શરીરના કોઈપણ ભાગ પર માર મારવાને કારણે થતા કોઈપણ ઉઝરડાના સંદર્ભમાં પૂછપરછ પંચનામા પણ સંપૂર્ણપણે શાંત હોય છે. દવે, ફરિયાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપો અનુસાર, તેણે તેના મૃત ભાઈનો મૃતદેહ જોયો હતો, જેના આખા શરીર પર ઈજાના નિશાન હતા અને તે નગ્ન હાલતમાં હતો. એવું લાગે છે કે પંચનામા દરમિયાન, શરીર પરના કપડાં દૂર કરવામાં આવ્યા હતા, કારણ કે તે તપાસ પ્રક્રિયાનો એક ભાગ હતો અને તેથી મૃતકનો નગ્ન હાલતમાં મૃતદેહ મળવો સ્વાભાવિક હતો. જ્યાં મૃતકએ આત્મહત્યા કરી હતી ત્યાંથી મુદ્દામલ વસ્તુઓ એકત્રિત કરવામાં આવી હતી અને તેને વૈજ્ઞાનિક વિશ્લેષણ માટે મોકલવામાં આવી હતી. એફએસએલ પાસેથી મળેલું પ્રમાણપત્ર સૂચવે છે કે તાણ શક્તિ ૯૦ કિલોગ્રામથી વધુ હતી અને મૃતકના કપડાં પર લોહી કે નાવિકોના કોઈ નિશાન મળ્યા ન હતા.

ત્યારબાદ, એવું લાગે છે કે ગૃહ વિભાગના ૧૮મી જુલાઈ ૨૦૦૫ના સંદેશાવ્યવહાર નંબર એચ.આર.સી./૨૦૦૫ [૨૯] ૫૩૫૩ મુજબ, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૭૬ હેઠળ આ મામલાની તપાસ મેજિસ્ટ્રેટને સોંપવામાં આવી હતી. તદનુસાર, ઉપરોક્ત તપાસ શ્રી નિમેશ દવે, સબ-ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ [એસ. ડી. એમ.] દ્વારા યોગ્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવી

હતી.મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા કાઢવામાં આવેલા નિષ્કર્ષ મુજબ, મૃતકએ અજ્ઞાત કારણોસર આત્મહત્યા કરી છે.આમ તારણ કાઢતી વખતે, અહેવાલો જણાવે છે કે જ્યાં સુધી બે વ્યક્તિઓ મૃતકને ઓટો-રિક્ષામાં લઈ ગયા હોવાના ફરિયાદીના આક્ષેપોની તપાસ કરવાની જરૂર છે.

ત્યારબાદ, એડિશનલ ડિરેક્ટર જનરલ ઓફ પોલીસ, સી. આઈ. ડી. કાઈમ દ્વારા ૧૬મી મે, ૨૦૦૭ના રોજ તેમના ઓર્ડર નંબર ૧૩૦/૨૦૦૭ દ્વારા ડિટેક્ટીવ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, સી. આઈ. ડી. કાઈમને તપાસ સોંપવામાં આવી હતી, જેમણે ૨૭ જુલાઈ, ૨૦૦૫ના રોજ બપોરે ૩-૦૦ વાગ્યે પોલીસ કર્મચારીઓ દ્વારા નોંધાયેલા મૃતકના સંબંધમાં ફરિયાદીના ચોક્કસ આરોપની તપાસ કરી હતી.જોકે, આ આરોપ વિવિધ અધિકારીઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી કોઈપણ તપાસમાંથી બહાર આવ્યો નથી.

આમ, કુલ મળીને, ત્રણ સ્વતંત્ર એજન્સીઓએ ફરિયાદી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા આરોપોની તપાસ કરી હતી-મૃતકના ભાઈ જેમ કે, [i] સબ-ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ; [ii] સહાયક પોલીસ કમિશનર, વડોદરા અને [iii] ડિટેક્ટીવ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, સી. આઈ. ડી. કાઈમ બ્રાંચ [એડિશનલ ડિરેક્ટર જનરલ ઓફ પોલીસ, સી. આઈ. ડી. કાઈમના આદેશો અને આદેશો પર], જે કે, આ ત્રણ સત્તાવાળાઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાંથી કોઈ પણ

વાંધાજનક બાબત બહાર આવતી નથી; નિર્ણાયક અભિપ્રાય સિવાય કે તે ફાંસી દ્વારા આત્મહત્યાનો કેસ હતો, જેમાં મૃત્યુ "એસ્ક્રિક્સિયા" ને કારણે થયું હતું.

આમ, મૃતકના ભાઈ દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપો કોઈ પણ તપાસમાં બહાર આવ્યા ન હતા જે તપાસ પંચનામા, પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટ અને એફએસએલ રિપોર્ટ દ્વારા સાબિત થયા હતા. ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી સત્તાવાળાઓ દ્વારા પણ પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું છે કે પોસ્ટમોર્ટમ કરનારા સત્તાવાળાઓ દ્વારા આપવામાં આવેલ અભિપ્રાય સાચો અને યોગ્ય હતો.

પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટ અને ત્રણ જુદી જુદી તપાસ એજન્સીઓ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો પરથી જાણવા મળ્યું છે કે મૃતકના મૃત્યુનું કારણ ફાંસી લગાવીને આત્મહત્યા કરવાનું હતું. વડોદરા સબ-ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટના તારણ મુજબ, તપાસ નંબર ૧૦/૨૦૦૫ હેઠળ, જ્યારે મૃતકને લોકઅપ રૂમમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે તે એકદમ સ્વસ્થ હતો અને તેને પોલીસ લોકઅપ રૂમમાં મૂક્યા પછી, પોલીસ કર્મચારીઓ દ્વારા તેની કોઈ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી કે તેની સાથે કોઈ શારીરિક ક્રૂરતા કરવામાં આવી ન હતી.

સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધાયેલા પોલીસ અધિકારીઓના નિવેદનોમાંથી, મૃતકને લોકઅપ રૂમમાં મૂક્યા પછી તેની કોઈ તપાસ કરવામાં

આવી ન હતી.પોલીસ સ્ટેશનની નિયમિત પ્રથા અનુસાર, જો કોઈ આરોપી સામે કોઈ કેસ નોંધવામાં આવશે, તો આરોપીના નિવેદનો અથવા આગળની કાર્યવાહી તપાસ ટીમ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવશે.પોલીસ અધિકારી અથવા નોર્થ ઝોન સ્કપોડના પીએસઓ દ્વારા મૃતકનું કોઈ પ્રારંભિક નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું ન હતું, ન તો આગળની કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી.કોઈ પણ પોલીસ અધિકારી મૃતક ઘનશ્યામભાઈને જાણતા ન હતા અથવા તેમને અગાઉ તેમને મળવાનો કોઈ પ્રસંગ મળ્યો ન હતો.મૃતક સામે નોંધાયેલા અગાઉના કોઈપણ ગુનાના સંદર્ભમાં અથવા તે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ ગુનામાં વોન્ટેડ હતો કે કેમ તે અંગે તેમની પાસે કોઈ માહિતી નહોતી.મૃતકની ધરપકડ બાદ તેની ઈચ્છા મુજબ ગજેન્દ્ર પુનમ્ભાઈ ચૌહાણને જાણ કરવામાં આવી હતી અને ધરપકડના મેમો પર મૃતકની સહી મેળવવામાં આવી હતી.આ ગજેન્દ્ર પુનમ્ભાઈ ચૌહાણે પણ તેમના નિવેદનમાં મૃતક ઘનશ્યામભાઈની ધરપકડના મેમો સાથે તેમની સેવાના સંદર્ભમાં સમર્થન આપ્યું છે.અલબત્ત, તેના નિયંત્રણની બહારના સંજોગોને કારણે, તેણે તેઓ ઘનશ્યામભાઈના નિવાસસ્થાને કોઈને જાણ કરવાની સ્થિતિમાં નહોતા.તેમ છતાં, તેણે ધરપકડ મેમોમાં તેની સહીની ઓળખ કરી છે.

એવું લાગે છે કે ત્યારબાદ, આરોપી-ઘનશ્યામભાઈની ધરપકડ કર્યા પછી, તેમના મિત્ર ગજેન્દ્રભાઈને ધરપકડ મેમો આપવામાં આવ્યો હતો.લોક-

અપ ખંડમાં અન્ય સહ-આરોપી સાથે વાત કરતી વખતે મૃતક દ્વારા જાણ કરવામાં આવી હતી કે તે ચોરીના જૂના કેસ/ગુનામાં વોન્ટેડ છે અને ત્યારબાદ લોક-અપ ખંડના તમામ કેદીઓ સૂઈ ગયા હતા.સહ-આરોપીઓના નિવેદનો અનુસાર, તેમણે લોક-અપના ઓરડાના દરવાજા ખોલવાનો કે લોક-અપના ઓરડામાં કોઈના પ્રવેશવાનો કોઈ અવાજ સાંભળ્યો ન હતો.તેઓએ એમ પણ કહ્યું હતું કે તેમણે કોઈ પણ શરીર દ્વારા કોઈ બૂમો અથવા કોઈના દ્વારા કરવામાં આવેલ કોઈ અવાજ સાંભળ્યો નથી.સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ફરિયાદી અને તેના સંબંધીઓના નિવેદનો પરથી કરવામાં આવેલી તપાસમાં ભૌતિક વિરોધાભાસ જોવા મળ્યો હતો.અરજદારે જણાવ્યું છે કે તેના નાના ભાઈના મૃત્યુના સંબંધમાં ૪ જુલાઈ ૨૦૦૫ના રોજ વડોદરા શહેરના પોલીસ કમિશનરને એક અરજી આપવામાં આવી હતી જેમાં ફરજ પરના પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, હેડ કોન્સ્ટેબલ અને અન્ય પોલીસ કર્મચારીઓ સામે ગુનો નોંધવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.આ અરજી એક વકીલ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત અરજી પર સહી કરતી વખતે, ફરિયાદી માનસિક આઘાતમાં હોવાનું કહેવાય છે અને તેથી, તે અરજીમાં કરવામાં આવેલી વિગતો વિશે જાણતો ન હતો, પરંતુ તપાસ અધિકારી સમક્ષ તેના હસ્તાક્ષરની ઓળખ કરવામાં આવી હતી.તેણે તેના નિવેદનમાં જણાવ્યું છે કે તેનો ભાઈ રાત સુધી ઘરે પાછો ફર્યો નથી અને તેથી તેને તેના મૃત્યુ અંગે શંકા હતી.પરંતુ, તેણે કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિ અથવા પોલીસ કર્મચારીઓ સામે કોઈ શંકા ઊભી કરી નથી કારણ કે તેની પાસે

અન્ય કોઈ માહિતી નહોતી.જો કે, તેમના દ્વારા તેમના ભાઈના મૃત્યુના સંદર્ભમાં વિગતવાર તપાસ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.મૃતક ઘનશ્યામભાઈનું પોસ્ટમોર્ટમ તેમજ ઇન્કવેસ્ટ પંચનામા કરનાર ડૉક્ટરના અભિપ્રાયથી.સુરતની એફ. એસ. એલ. ના અહેવાલમાં જાણવા મળ્યું હતું કે મૃત્યુનું કારણ ફાંસીએ લટકાવવાનું હતું.

અહીં, આ અદાલત સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસના સંબંધિત અવલોકનો/તારણોને ફરીથી રજૂ કરવા માંગે છે, જે આ રીતે વાંચે છે –

[એ] કે મૃતકના શરીર પર કોઈ ઈજા નથી; ગરદનની ઈજા સિવાય, જે લટકાવવાને કારણે છે;

[બી) કે, અરજદારે એવા કોઈ વ્યક્તિનું નામ આપ્યું નથી કે જેના પર તેના મૃત્યુ અંગે શંકા પેદા કરી શકાય;

[સી] જે લોકો આરોપીઓને રિક્ષામાં લઈ ગયા હતા તેઓ પોલીસના પોશાકમાં નહોતા.તેઓ સામાન્ય નાગરિકના નિયમિત પોશાકમાં હતા.

આમ, મૃતક-ઘનશ્યામભાઈની ધરપકડ કરતા પહેલા, સંબંધિત પોલીસ કર્મચારીઓએ જે ચોક્કસ પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યું જરૂરી હતું તેનું પાલન કરવામાં

આવ્યું હતું.જો કે, હકીકત એ છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિએ પોલીસ કર્મચારીઓ સામેના આરોપોને છૂટ આપીને લોક-અપમાં આત્મહત્યા કરી હતી.

કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૭૬ હેઠળ આદેશિત મેજિસ્ટ્રેટ તપાસમાં, વડોદરા સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા કે ધરપકડ કરાયેલા ઘનશ્યામના મૃત્યુનું કારણ તેના દ્વારા કરેલી આત્મહત્યાને કારણે હતું, જે તેણે વડોદરા ખાતેના કરેલી બાગ પોલીસ સ્ટેશનના લોકઅપ રૂમમાં કરી હતી.જો કે, ધરપકડ કરાયેલા ઘનશ્યામને અટકાવનાર અને તેને ઓટો રિક્ષામાં લઈ જનારા પોલીસ કર્મચારીઓ સામે લગાવવામાં આવેલા આક્ષેપોના પાસા પર, વિદ્વાન સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટે તારણ કાઢ્યું હતું કે ઉપરોક્ત મુદ્દાની વિગતવાર તપાસની જરૂર છે.

આમ, સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ, વડોદરા દ્વારા નોંધાયેલા તારણો પરથી, તે બહાર આવે છે કે ધરપકડ કરાયેલ-જ્ઞાનશ્યામ બાલુમલ દાસાણીનું મૃત્યુ ફાંસીને કારણે/"એસ્ફિક્સિયા" ને કારણે થયું હતું.

નિ:શંકપણે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિનું કસ્ટોડિયલ મૃત્યુ એ કાયદાના શાસન દ્વારા સંચાલિત સુસંસ્કૃત સમાજમાં કદાચ સૌથી ખરાબ ગુનાઓમાંનું એક છે, જો કે, હાથ પરનો કેસ કોઈ પણ રીતે એવું સૂચવતો નથી કે તે કસ્ટોડિયલ

ગુનો હતો, અથવા કોઈપણ પ્રકારની યાતના અથવા ફૂરતા, અથવા તે બાબત માટે કોઈ પણ પ્રકારની અમાનવીય અથવા અપમાનજનક વર્તણૂક જે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧ ના અવરોધમાં આવે છે કારણ કે સબ ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટ સહિત વિવિધ અધિકારીઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી કોઈપણ તપાસમાં, પોલીસ કર્મચારીઓ સામે ગુનાહિત કંઈપણ સામે આવતું નથી.

ડી. કે. બાસુ [ઉપરોક્ત] ના કિસ્સામાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧, ૨૨ [૧], ૩૨ અને ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરેલી અરજીમાં, જે પોલીસ દ્વારા કસ્ટોડિયલ મૃત્યુ અને ત્રાસનો કેસ છે, માનનીય અદાલતે તપાસ દરમિયાન વ્યક્તિની ધરપકડ અને કેદની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે સમગ્ર દેશમાં પોલીસ દ્વારા અવલોકન કરવા માટે વ્યાપક માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે. બેન્ચ દ્વારા તેના નિર્ણયના પેરા ૨૨માં વ્યક્ત કરવામાં આવેલી પીડાને પુનરાવર્તિત કરવી એ યોગ્ય રહેશે, જે આ રીતે વાંચે છે:

“૨૨. કાયદાના શાસન દ્વારા સંચાલિત સુસંસ્કૃત સમાજમાં કસ્ટોડિયલ મૃત્યુ કદાચ સૌથી ખરાબ ગુનાઓમાંનો એક છે. બંધારણની કલમ ૨૧ અને ૨૨ [૧] માં સમાવિષ્ટ અધિકારોનું ઈર્ષાપૂર્વક અને નિષ્ઠાપૂર્વક રક્ષણ કરવાની જરૂર છે. અમે સમસ્યાને દૂર કરી શકતા નથી. કોઈપણ પ્રકારની યાતના અથવા ફૂર, અમાનવીય અથવા અપમાનજનક વ્યવહાર બંધારણની કલમ

૨૧ના અવરોધમાં આવશે, પછી ભલે તે તપાસ, પૂછપરછ અથવા અન્યથા થાય.જો સરકારના પદાધિકારીઓ કાયદાનો ભંગ કરનારા બની જાય છે, તો તે કાયદાનો અનાદર કરવા માટે બંધાયેલો છે અને તે અરાજકતાને પ્રોત્સાહન આપશે અને દરેક વ્યક્તિ પોતાની જાતમાં કાયદો બનવાનું વલણ ધરાવશે, જેનાથી તે અરાજકતાવાદ તરફ દોરી જશે.કોઈ પણ સુસંસ્કૃત રાષ્ટ્ર આવું થવાની મંજૂરી આપી શકે નહીં.પોલીસ જે ક્ષણે તેની ધરપકડ કરે છે તે ક્ષણે શું નાગરિક તેના જીવનના મૂળભૂત અધિકારને છીનવી લે છે?શું નાગરિકની ધરપકડ પર તેના જીવનના અધિકારને સ્થગિત કરી શકાય?આ પ્રશ્નો માનવાધિકાર ન્યાયશાસ્ત્રની કરોડરજ્જુને સ્પર્શે છે.જવાબ, ખરેખર, ભારપૂર્વક 'ના' હોવો જોઈએ.ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧ દ્વારા બાંધધરી આપવામાં આવેલા કિંમતી અધિકારને ગુનેગારો, વિચારાધીન કેદીઓ, અટકાયતીઓ અને કસ્ટડીમાં રહેલા અન્ય કેદીઓને નકારી શકાય નહીં, સિવાય કે કાયદા દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવે તેવા વાજબી પ્રતિબંધો મૂકીને કાયદા દ્વારા સ્થાપિત પ્રક્રિયા અનુસાર.”

એ. આઈ. આર. ૨૦૦૦ એસ. સી. ૩૪૨૧ માં નોંધાયેલા **અજબ સિંહ** એન્ડ બીજા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ. પી. એન્ડ અન્ય કેસમાં, કસ્ટોડિયલ મૃત્યુના

કેસમાં વળતરની અરજી પર વિચારણા કરતી વખતે, સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજ્ય સરકારને મૃતકના કાનૂની પ્રતિનિધિઓને વળતર તરીકે પાંચ લાખ રૂપિયા ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જેમાં વધુ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે વળતર ચૂકવવાનો નિર્દેશ પીડિતના કાનૂની પ્રતિનિધિઓના ખાનગી કાયદાની કાર્યવાહીમાં વળતરનો દાવો કરવાના અધિકારો પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના હશે. જો એમ હોય તો હકદાર છે.

આ અદાલતની ખંડપીઠે ૧૯૯૮માં **લોક અધિકાર સંઘ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના** કેસમાં અહેવાલ આપ્યો હતો [૧] જી. એલ. આર. ૬૧ એ તેના નિર્ણયના પેરા ૧૦માં અવલોકન કર્યું છે અને એવું માન્યું છે કે –

“૧૦. ઉચ્ચ અદાલત, ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ એવા કેસમાં કરે છે જ્યાં આરોપો ફોજદારી કેસના સંદર્ભમાં હોય, તે કાનૂની ફરજની કામગીરી અથવા રાજ્ય અને તેની એજન્સીઓની જવાબદારી સાથે સંબંધિત હોય છે. તે વિવાદિત ન હોઈ શકે કે ગુનાની તપાસ એ ફક્ત સરકારની દેખરેખ હેઠળ પોલીસનું ક્ષેત્ર છે. પરંતુ જો ફરિયાદ એવી હોય કે કોઈ પણ કારણોસર તપાસ નિષ્પક્ષ ન હોય અથવા પોલીસ અધિકારીએ તપાસની શક્તિનું ઉલ્લંઘન કર્યું હોય અથવા અયોગ્ય રીતે ઉપયોગ કર્યો હોય અથવા તપાસની શક્તિનો ઉપયોગ કરવામાં નિષ્ફળ

ગયો હોય, જે નાગરિકના અધિકારો પ્રત્યે ગંભીર પૂર્વગ્રહ પેદા કરે છે, તો ઉચ્ચ અદાલતની ફરજ રહેશે કે તે યોગ્ય નિર્દેશ જારી કરે જેમાં કેસ નોંધવા માટે નિર્દેશ આપવાનો સમાવેશ થઈ શકે છે, જો તથ્યો પ્રથમ દૃષ્ટિએ, સંજોય ગુનાનો ખુલાસો કરે છે અને જો કેસની હકીકતો એવી માંગ કરે છે, તો અદાલત અરજીને બાકી રાખી શકે છે અને તપાસમાં દખલ કર્યા વિના તપાસને નિયંત્રિત કરી શકે છે.તપાસ અધિકારીની ફરજ છે કે તે આરોપીની ઓળખ કરે અને ગુનાને સાબિત કરવા માટે તમામ જરૂરી પુરાવા એકત્રિત કરે.એકવાર તે થઈ જાય પછી, તપાસ અધિકારીએ સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલતમાં પોલીસ અહેવાલ રજૂ કરવો જરૂરી છે.આરોપપત્ર દાખલ થયા પછી, અદાલતે વિચારવું જરૂરી છે કે પોલીસ અહેવાલ પર સંજ્ઞાન લેવું છે કે નહીં.તે સ્પષ્ટપણે સમજવું આવશ્યક છે કે ગુનાની નોંધ લેવામાં આવે છે, ગુનેગારની નહીં.જ્યારે આરોપીની સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવે છે, ત્યારે અદાલત પોતે આ પ્રશ્ન સાથે સંબંધિત હોય છે કે શું આરોપી તેના પર જે ગુના માટે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તે માટે તે દોષિત છે કે કેમ.આમ, સ્પષ્ટ અને સારી રીતે સીમાંકિત ક્ષેત્ર હોવાથી, આ તબક્કે, આરોપીઓને ઓળખવા માટે કોઈ તપાસ કરવી આ અદાલત માટે નથી.તેથી, અરજદાર વતી દલીલ કરવામાં આવી

હતી કે પ્રતિવાદી નંબર ૨ એટલે કે શ્રી જીતેન્દ્ર રાજગોરે હત્યાનો ગુનો કર્યો છે અને શ્રી એસ. વી. રાજુની દલીલ કે કથિત પ્રતિવાદી એટલે કે જીતેન્દ્ર રાજગોર નિર્દોષ છે, તેને ઊંડાણમાં લેવાની જરૂર નથી.અમારે માત્ર એ જ ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે કે શું પ્રથમ દષ્ટિએ આરોપો સંજોય ગુનાની રચના કરતા કેસનો ખુલાસો કરે છે કે કેમ.જો એમ હોય તો, આગામી પ્રશ્ન એ ઊભો થાય છે કે શું કેસની નિષ્પક્ષ તપાસ કરવામાં આવી છે?હકીકતમાં આરોપી આ તબક્કે સામે આવતો નથી, અને આવા શંકાસ્પદને સાંભળવાની જરૂર નથી, ભલે અરજદારે આવા શંકાસ્પદ પક્ષકારને પ્રતિવાદી બનાવ્યો હોય.આવી બાબતોમાં ઉચ્ચ અદાલતના કોઈપણ નિર્દેશોના પરિણામે, જો કોઈ વ્યક્તિ એવી આશંકા રાખે કે તેની ધરપકડ થઈ શકે છે અથવા તેની સામે આરોપપત્ર દાખલ થઈ શકે છે, તો તેની પાસે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની જોગવાઈઓ હેઠળ ઉપાય છે.તે કલમ ૪૩૮ હેઠળ આગોતરા જામીન માટે અરજી કરી શકે છે અને અદાલતને સંતોષ આપી શકે છે કે તેની સામે કોઈ કેસ નથી, અને જો તેની સામે આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હોય, તો તે અદાલતને સંતોષ આપી શકે છે કે તેની સામે કોઈ કેસ નથી અને તેથી, કોઈ આરોપ ઘડવામાં નહીં આવે.આવી અરજીઓ પર બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને પસાર

કરવામાં આવેલા ઉચ્ચ ન્યાયાલયના આદેશથી પ્રભાવિત થયા વિના સંબંધિત અદાલતો દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવશે, સિવાય કે અન્યથા કોઈ નિર્દેશ હોય.પરંતુ કેસ નોંધવા માટે કોઈ નિર્દેશ આપવો જોઈએ કે નહીં તે મુદ્દે તેમને સાંભળી શકાતા નથી.શંકાસ્પદ અથવા આરોપીને પૂછ્યા વિના પણ હંમેશા એફ. આઈ. આર. નોંધી શકાય છે.આને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રતિવાદી નંબર ૨ જે ફક્ત કેસમાં શંકાસ્પદ હોવાનું કહી શકાય, તે જરૂરી પક્ષ નથી.વધુમાં વધુ તે એક યોગ્ય પક્ષ હોઈ શકે છે, પરંતુ તે યોગ્ય રીતે પ્રેક્ષકોનો દાવો કરી શકતો નથી.આમ, કેસની યોગ્યતા પર શ્રી રાજુની દલીલોને આ તબક્કે કોઈ વિચારણાની જરૂર નથી.”

ઉપર ઉલ્લેખિત વિવિધ નિર્ણયો અને રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રીના વાંચન પરથી એવું બહાર આવે છે કે જ્યારે કારેલી બાગ પોલીસ સ્ટેશનમાં કસ્ટોડિયલ મૃત્યુ થયું હતું, ત્યારે પ્રતિવાદી દ્વારા પોલીસ અધિકારીઓએ તરત જ ઉચ્ચ અધિકારીઓને ઘટનાની જાણ કરી હતી અને તાત્કાલિક કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.તપાસ અધિકારી દ્વારા તાત્કાલિક તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, જે કોઈના પ્રભાવ વિના આ મામલાની તપાસ કરી રહ્યા હતા.તપાસ એજન્સીએ બે વાર અને મેજિસ્ટ્રેટ તપાસ એજન્સીએ આ મુદ્દાની વિગતવાર તપાસ કરી હતી.મેજિસ્ટ્રેટ તપાસ દરમિયાન તપાસ કરાયેલા

કોઈ પણ સાક્ષીએ ફરિયાદી/અરજદારના આરોપોને સમર્થન આપ્યું નથી, ન તો તે તબીબી પુરાવા સાથે સમર્થન આપે છે. પીડિત/મૃતકના પરિવારના સભ્ય હોવાના કારણે અરજદારને ખોટી રમતની શંકા કરવા માટે કોઈ વાજબી આધાર નથી અથવા અરજદારની વિનંતી મુજબ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન જેવી સ્વતંત્ર તપાસ એજન્સીને તપાસ ટ્રાન્સફર કરવા માટે વિચારણા કરવા માટે કોર્ટ માટે કોઈ આધાર હોઈ શકે છે. ઉચ્ચ અદાલત માત્ર પૂછવા માટે આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે નહીં, કારણ કે આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ ખૂબ કાળજી, સાવધાની અને સાવધાની સાથે થવો જોઈએ. સી. બી. આઈ. દેશની અગ્રણી તપાસ એજન્સી છે અને જ્યાં સુધી અનિવાર્ય કારણો ન હોય અને કોઈ વિકલ્પ ઉપલબ્ધ ન હોય ત્યાં સુધી તેને બિનજરૂરી રીતે ઓવરલોડ ન કરવો જોઈએ, નહીં તો તે તેની કાર્યક્ષમતાને અસર કરી શકે છે. આ કિસ્સામાં, કસ્ટોડિયલ ત્રાસ વિશે કોઈ સ્પષ્ટ અથવા નિર્વિવાદ પુરાવા નથી, ન તો કોઈ ઈજા અથવા અપંગતાનો કોઈ તબીબી અહેવાલ છે. અરજદારો [ફરિયાદી] ની ફરિયાદ કારેલી બાગ પોલીસ સ્ટેશનના વિવિધ અધિકારીઓ સામે છે, જેઓ સંબંધિત સમયે સેવા આપતા હતા. વધુ મહત્વની વાત એ છે કે, કેટલાક આક્ષેપો અતિશયોક્તિભર્યા અને ખોટા સાબિત થયા છે, અને તેથી, આ અદાલત આને વળતર આપવા માટે યોગ્ય કેસ માનતી નથી.

ઉપરોક્ત અવલોકનો સાથે, હાલની સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશનને નકારી કાઢવામાં આવે છે, કારણ કે આગળ કોઈ રાહત/નિર્દેશોની જરૂર નથી.નિયમ નિસીને ખર્ચની બાબતમાં કોઈ આદેશ વિના મુક્ત કરવામાં આવે છે.

જો કે, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે, જો આક્ષેપો સાબિત થાય, તો કોઈપણ અધિકારીઓ સામેની પેનિંગ પ્રોસિક્યુશનમાં, અપકૃત્યની કાર્યવાહીમાં વળતર મંજૂર કરતી કોઈપણ દીવાની અદાલત અથવા ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૩૫૭ હેઠળ વળતર મંજૂર કરતી ફોજદારી અદાલતના માર્ગમાં આ હુકમ બાધક બનશે નહીં.

[ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બી. એન. કારિયા]

પ્રકાશ

વિષય: કસ્ટોડિયલ મૃત્યુ અંગે પોલીસ કર્મચારીઓ સામે આક્ષેપો, સ્વતંત્ર તપાસ (સી.બી.આઈ.)ની માંગ તથા વળતર માટેની અરજી — તપાસ અહેવાલોના આધારે મૃત્યુ આત્મહત્યાજન્ય હોવાનું ઠરાવી અરજી નામંજૂર કરવામાં આવેલ બાબત

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.